

IPCC haalt het Urgenda-arrest onderuit

Posted on 14 maart 2020 by Jacques Hagoort

In het Urgenda-arrest van de Hoge Raad is geen rekening gehouden met het IPCC-rapport van najaar 2018, schrijft Jacques Hagoort. In dat rapport staat dat er veel meer CO2 mag worden uitgestoten voor de opwarmingsgrens van 1,5 graad Celsius bereikt is dan tot dusver werd aangenomen. Vermindering van de uitstoot met 25% van de uitstoot in 1990 – zoals de Hoge Raad wil – 'zou leiden tot een opwarming van minder dan 1,5 graad en dat hoeft nou ook weer niet'.

Hoge hoed

Met het Urgenda-arrest van december vorig jaar heeft de Hoge Raad der Nederlanden het kabinet Rutte III opgezadeld met een vrijwel onoplosbaar probleem. Het kabinet moet de nationale uitstoot van broeikasgassen in 2020 terugbrengen met 25% van de uitstoot in 1990. Volgens de schattingen van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) zal de uitstootreductie in 2020 blijven steken op 21%. Het kabinet moet dus dit jaar nog zo'n 4% extra reductie uit de hoge hoed toveren.

Dat lijkt een onmogelijke opgave, tenzij, zoals de leider van GroenLinks heeft gesuggereerd, de overheid per direct overgaat tot het sluiten van één of meer kolencentrales. Nog afgezien van de praktische haalbaarheid, door die onmiddellijke sluiting zal weliswaar de nationale uitstoot afnemen maar de mondiale uitstoot toenemen. Immers, de elektriciteitsproductie van de te sluiten centrales zal worden overgenomen door minder schone buitenlandse centrales met meer uitstoot als gevolg. Uitgesloten dus.

Rooskleuriger

Maar wat dan wel? De uitweg uit de impasse komt uit onverdachte hoek: de klimaatwetenschap. Dat zit zo. De Urgenda eis van 25% reductie berust op de stand van de klimaatwetenschap zoals vastgesteld door het IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change) in het monumentale vijfde evaluatierapport (AR5) uit 2013/2014. In de uitspraak van de Hoge Raad wordt dan ook veelvuldig naar dit rapport verwezen.

Maar de wetenschap staat niet stil. Sinds de publicatie van AR5 is er in het najaar van 2018 een nieuw IPCC-rapport verschenen (SR15) waarin een aanzienlijk rooskleuriger beeld wordt geschetst van het effect van CO2-reductie op de opwarming van de aarde. En dat heeft natuurlijk directe gevolgen voor de Urgenda-eis. Hoewel het SR15-rapport verscheen ruim een jaar voor de uitspraak van de Hoge Raad heeft de Hoge Raad dit rapport niet meegewogen. Had de Hoge Raad wel rekening gehouden met de uitkomsten van SR15 dan zou de Urgenda-eis zonder enige twijfel ongegrond zijn verklaard.

Merkel

Het SR15-rapport gaat specifiek over de haalbaarheid van de 1,5 graad Celsius opwarming die in het Akkoord van Parijs als benedengrens is opgenomen. In de jaren voorafgaand aan het Akkoord van Parijs van 2015 ging de internationale klimaatpolitiek uit van een toelaatbare maximale opwarming van 2 graden Celsius. De grote motor achter de 2 graden norm was de Duitse bondskanselier Merkel. Met succes heeft zij deze (politieke) norm bepleit, niet alleen binnen de EU maar ook tijdens de jaarlijkse politieke E7/8 toppen van de leiders van de rijkste landen.

Tijdens de onderhandelingen in Parijs is op aandringen van de lobbygroep van kleine eilandstaten AOSIS (Alliance of Small Island States) ook de mogelijkheid van

een opwarming van 1,5 graad in het akkoord opgenomen. Dat leek op dat moment een concessie zonder praktische consequenties omdat op grond van AR5 de grens van 1,5 graad binnen de kortste keren zou worden overschreden. Ter verdere genoegdoening van de AOSIS hebben de onderhandelaars toen afgesproken het IPCC om advies te vragen over de haalbaarheid van die 1,5 graad. Dat is het SR15 rapport geworden. En wat bleek tot ieders verrassing: het beperken van de opwarming tot 1,5 graad is wel degelijk mogelijk, zij het met een uiterste politieke krachtsinspanning.

Koolstofbuget spectaculair verhoogd

Het nieuwe inzicht heeft te maken met een herziening van de koolstofbudgetten. Een koolstofbudget geeft de hoeveelheid CO2 aan die nog mag worden uitgestoten voordat een bepaalde opwarmingsgrens wordt overschreden. De klimaatwetenschappers van SR15 hebben nog eens goed gekeken naar de berekeningen van de koolstofbudgetten in AR5 en zijn tot de conclusie gekomen dat ze in het verleden te pessimistisch zijn geweest. En niet zo'n klein beetje ook. In het SR15 rapport zijn die koolstofbudgetten spectaculair verhoogd.

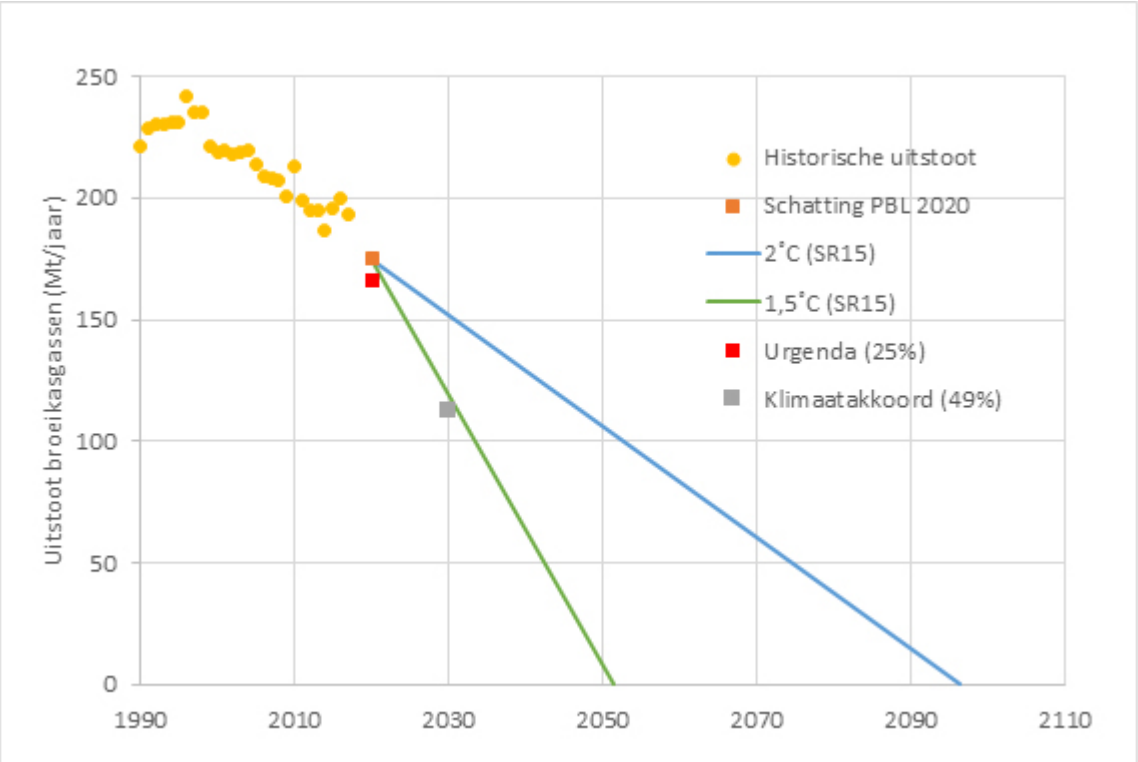
Ter illustratie, het koolstofbudget voor de grens van 1,5 graad is met niet minder dan een factor 5 toegenomen. Het duurt dus aanzienlijk langer voordat de koolstofbudgetten zijn uitgeput en dat betekent dat de strikte, op AR5 gebaseerde, uitstooteisen kunnen worden versoepeld. Goed nieuws dus voor alle mensen die zich zorgen maken over het klimaat. Het goede nieuws is zelfs nog beter dan gedacht omdat volgens een recente analyse de IPCC-wetenschappers in SR15 een wel zeer conservatieve berekeningsmethode hebben gebruikt. Helaas is het goede nieuws ondergesneeuwd geraakt door de toenemende 'gloom en doom' acties en verhalen over de 'gevaarlijke klimaatverandering', ironisch genoeg gevoed door hetzelfde SR15-rapport.

Urgenda-eis valt buiten Akkoord van Parijs

De consequenties van de nieuwe wetenschappelijke werkelijkheid voor het Urgenda-arrest laat zich goed illustreren in onderstaand x,y diagram. Hier staat op de verticale y-as de jaarlijkse uitstoot van broeikasgassen en op de horizontale x-as de tijd. De gele balletjes geven de historische uitstoot weer van 1990 tot en met 2017. De door het PBL geschatte uitstoot in 2020 is aangegeven met het donker-oranje vierkantje. De groene en de blauwe lijn geven de uitstootpaden aan voor de

Parijse opwarmingsgrenzen van 1,5 en 2 graden.

De paden beginnen in 2020 op het door het PBL geschatte uitstootniveau. Daarna lopen de paden met een rechte lijn schuin naar beneden tot het koolstofbudget op is. Bij 1,5 graad is dat punt bereikt in 2052 en bij 2 graden in 2096. Om aan het Akkoord van Parijs te voldoen moet de werkelijke uitstoot tussen de groene en de blauwe lijn liggen. En volgens de letter van het Akkoord dichter bij de blauwe dan bij de groene lijn. Het rode vierkantje geeft de Urgenda-reductie van 25% in 2020 aan. Zoals we zien valt de Urgenda-reductie onder het uitstootpad van 1,5 graad en dus buiten de grenzen van het Akkoord van Parijs. Het zou leiden tot een opwarming van minder dan 1,5 graad en dat hoeft nou ook weer niet.

Tussen haakjes, wat het diagram ook mooi laat zien is op welke opwarming de iconische 49% reductie uit het Klimaatakkoord van het kabinet Rutte III zou uitkomen. Zie het donkergrijze vierkantje. Bij de conceptie van de 49% in de zomer van 2017 werd nog stellig beweerd dat de 49% zou overeenkomen met de 2 graden grens van Parijs. Maar nu zien we dat dankzij voortschrijdend inzicht de 49% onder de 1,5 graden grens valt. Het moet gezegd: het klimaatbeleid van het kabinet Rutte III is met recht voorbeeldig. Voor een verdere aanscherping van de reductie naar 55%, zoals voorzien in het Klimaatakkoord, bestaat vooralsnog geen enkele

wetenschappelijke noodzaak. De conclusie is glashelder. De klimaatwetenschap heeft het Urgenda- arrest van de Hoge Raad op losse schroeven gezet, sterker nog, onderuitgehaald. Het kabinet kan dus met een gerust hart het bevel van de Hoge Raad naast zich neerleggen. En verder zou de minister van Economische Zaken en Klimaat er goed aan doen nog eens kritisch naar de uitstootdoelen van 49% en 55% te kijken.